

“O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA ADABIYOTSHUNOSLIGI TARAQQIYOTI, XALQARO HAMKORLIK MASALALARI”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

KERIM GURBANNEPESOW – MANYSY ALTYNDAN GYMMAT GOŞGULARYŇ AWTORY

Omarova Tilla Serdarberdiýewna,
*Ajiniýaz adyndaky NDPI Başlangyç tälim
bakalawr tälim ýönelişi 1-kurs talyby*

Annotasiýa. Makala arkaly türkmen edebiýatynyň läheňleriniň sarsmaz sütüniniň biri bolan Kerim Gurbannepesow barasynda söz barýar. Kerim Gurbannepesowyň ýaşlyk ýyllary, döredijilik ýolunyň başlanmagy, goşgularynyň döreýşi, durmuş hakykatyny eserlerinde beýan etmegi.

Daýanç sözler: Kerim Gurbannepesow, mekdep ýyllary, döredijilik sungaty, maşgalasy, düşnükli hem gyzykly goşgulary, goşgulary ýürekden okawy, şägirtlerine berýän maslahaty, şahyryň durmuşy, poema we powestleri.

Abstract. The article talks about Kerim Kurbannepesow, who is one of the pillars of Turkmen literature. Kerim Kurbannepesovs youth, the beginning of creativity, the creation of poems, the poet's life, expressing the truths in his works.

Key words: Kerim Kurbannepesov, his school years, creativa art, his hobbies, his clever and interesting poems, his heartfelt recitation of poems, his advice to his students, the attitude of the poet, his poems and stories.

Аннотация. В статье рассказывается о Кериме Курбаннепесове, являющемся одним из столпов туркменской литературы, юности Керима Курбаннепесова, начале творчества, создании стихов, жизни поэта, выражающем истину в своих произведениях.

Ключевые слова: Керим Гурбаннепесов, его школьные годы, творчество, его увлечения, его умные и интересные стихи, его проникновенное чтение стихов, его советы ученикам, мироощущение поэта, его стихи и рассказы.

Türkmen edebiýatynda yz galdyran söz ussady bolan birnäçe şahyrlar bar, olaryň eserleri halkymyzyň arasynda söýlüp okalýar. Şeýle şahyrlaryň biri hem Kerim Gurbannepesowdyr. Özüniň şahyrana döredijiligi bilen türkmen edebiýatynda öçmejek yz goýan Kerim agaň sygyrlary adamlaryň kalbyna dolup, söýlüp okalýar. Munuň sebäbi hem şahyryň pikiri bilen halkyň pikiriniň deň gelmegidir. Kerim Gurbannepesow Äheň welaýatynyň Gökdepe etrabynyň Ýylgynly obasynda 1929-ýyl 18-oktyabrda eneden bolýar. Şahyryň kakasynyň adyna Gurbannepes aga ejesiniň adyna Nurjemal eje diýer ekenler. Kerimiň kakasy Gurbannepes aga gaty sowatly adam bolupdyr. Ol türkmen nusgawy edebiýatyny köp okapdyr. Ýeri gelende şahyrçylyk hem edipdir. Kerim şahyr 10-12 ýaşlarynda wagty “Sopy Allaýar”, “Baba Röwşen”, “Aly Şahy Merdan”, “Ýusup we Zuleýha” ýaly dessanlary höwes bilen diňläpdir, ýat tutupdyr. Kerim Gurbannepesow ilkinji goşgusyny 1939-ýyl “Mydam taýýar” gazetinde çap etdirýär. Mydam taýýar gazetinde goşgynyň awtory diýilen ýerde şu sözlere gözümüz düşýar. Gökdepe etrap Udarnik kolhozynyň 7-orta mekdebiniň 4-a synp okuwçysy Kerim Gurbannepesow. Diýmek Kerim aga ilkinji döredijilik ädimini gazetden başlaýar. Kerim Gurbannepesowyň goşgulary 1962-

“O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA ADABIYOTSHUNOSLIGI TARAQQIYOTI, XALQARO HAMKORLIK MASALALARI”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

ýyldan başlap dürli dillere (inglis, nemis, bolgar, fransuz, mongol) dillerine terjime edilýär. Kerim Gurbanpesowyň ogy Nazar Gurbanpesow kakasy barada şeýle ajaýyp sözleri aýdyp geçýär “Kakam, sadadan şadyýan, kiçi göwünli adamdy. Zahmetsöýer, myhmansöýer gijesini gündiz edip goşgy ýazardy. Ir bilen turup bedenterbiýe maşklaryny ýerine ýetirerdi” diýip gürrüň berýär. Kerim Gurbanpesow gaty üýtgeşik adamdy. Ol goşgy ýazanda-da ony okanda-da üýtgeşik okaýardy.

*Bişiriň özümiň bişişim ýaly
Ýagaryn özümiň ýagyşym ýaly
Hiç kime meňzemän aýtjak bolaryn
Hiç kime meňzemän dogluşym ýaly*

Ynha bu goşguda hem şahyryň hiç kime meňzemeýän häsiýetiniň bardygyny, hiç kime meňzemeýän döredijilik sungatynyň bardygyny bu goşgusy arkaly beýan edip geçýär. Türkmenistan Halk ýazyjysy Gurbannazar Ezizow ýazan makalasynda şahyr barasynda şeýle sözleri getirýär, “Kerim Gurbanpesow özüniň durmuşy goşgylary bilen halkyň gulagyny poeziýa öwürdi” diýip beýan edip geçipdir. Kerim Gurbanpesow halky şahyr, halkyň şahyry. Ol eserlerinde durmuş hakykatyny beýan edýär. Şonuň üçin hem halk şahyryň eserlerini gowy görüp okaýar. Kerim Gurbanpesowyň goşgylaryny ilkinji Sahy Jepbarow aýdym edip halka ýetiren sazandadyr. Kerim Gurbanpesow 1974-ýylda Garagum jurnalynda redaktor wezipesini ýerine ýetirýär. Öz döwrüniň Pyragysy Kerim Gurbanpesow hem şahyr, hem terjimeçi, hem kyssaçy, hem epiki eserler ýazmakda ussat adamdy. Şagirtlerinden biri şahyra şeýle sorag beripdir, “Epiki eserleriňiziň önünden mazmunyny öz gursaňyzda ýada bir zada belläp ýazýaňyzmy?” diýip sorag beripdirler. “Ýok” diýipdir şahyr. “Wakany zzyňa düşürüp ýazsaň eser gowy bolmaýar. Ýazyjy ýada şahyryň galamynyň yzyna düşmeli diýipdir. Men “Ata we ogul” poemasy ýazanymda-da, “Taýmaz baba” poemasy ýazanymda-da dogrusy onuň nähili gutarjagyny bilmeýedim şol wagt ýazyp otyrkam gelýänligi üçin hem şeýle gutardy” diýip jogap beripdir. Şahyryň şahyr bolmagynda-da halkyň ogy bolmagynda-da ýada döredijileriň bir ýere agzybir bolup jemleşip, Kerim agaň ojagyndan duz datmagynda-da Orazsoltan ejäniň şeýle açyk ýüzüniň, mahribanlygyň aýratyn goşandyny bellemek gerek. Kerim agaň aýaly Orazsoltan eje bilen söhbetleşenimizde ýandoldaşy bolan Kerim aga barasynda, onuň häsiýetleri barasynda aýdyp geçdi. Orazsoltan ejäniň aýtmagyna görä Kerim aga gijesine köp döredijilik işlerini etýän eken. Orazsoltan eje, “Gijäniň ýarymyna çenli ýatmaýardy, kä mahallar daşa çykardy soňra kellesine gelen pikirleri akja kagyza ýerlärdi. Ejesi bar döwürlerde kä mahallar ejesinden köneki zatlar barasynda maslahatlar sorardy.

“O‘ZBEK TILSHUNOSLIGI VA ADABIYOTSHUNOSLIGI TARAQQIYOTI, XALQARO HAMKORLIK MASALALARI”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

Kerim agaň bir goşgysy bardy, “Gül ýakasy tyllagaşly” şu goşgysyny hem ejesiniň maslahaty bilen ýazdy. Ýene-de Kerim aga goşma atlary halamaýardy şonuň üçin hem çagalarymyzyň atlary goşulmasyzdyr” diýip aýdyp geçdi. Orazsoltan ejäniň aýdan sözlerini şahyryň “Sagat” diýen goşgysy hem delilläp berýändir.

*Sagadyma diýdim howlukma şu gün
Häzir her minudym gyzyl dan gymmat
Ertire bir goşgy ýetişdirmeli
Şu gün haýyş etdi, edebiýat sungat*

*Bir gijede nädip ýetişdireýin
Bir azajyk ädimiňi haýallat
Ýüzlerinden öpüp ýalbarýan welin
At kibin çapýardy sagadyň dili*

Ynha bu goşguda hem Kerim aga wagt hakynda, wagtyň geçip gitýänligi, wagtyň gadryny bilmeklik barada aýdyp geçýändir. Kerim Gurbannepesow durmuş hakykatyndaky bolan wakalary çeper hakykata geçirip beýan eden şahyrlaryň biridir. Kerim agaň eserleri milliligi bilen türkmen halkynyň ajaýyp häsiýetini özüne siňdirişi bilen şahandazlygy bilen tapawutlanýar. Kerim aga 50 golaý kitaplaryň awtory. Şahyryň poemalary gaty köp. Olardan “Aýal bagşy” poemasy gaty üýtgeşik. Bu poemada türkmen gyzynyň milli häsiýetini, erjeňligini birhili şonuň bilen birlikde asylylygyny şeýle bir güýçli berýär, welin şol agyr döwür-de aýal-gyzlaryň entek aýdym aýdyp orta çykmaýan wagtynda ýaş gyznyň onda-da türkmen gyzynyň saz sungatyny, saza bolan söýgisini, aýdyma bolan söýgüsini ýürekden düşündirip bilmeği teswirlenýär. Ýene-de haýsy ata öz gyzynyň göwnüni ýykar emma döwür şeýle bolupdyr-da, şonda-da ýaňky gyz ugur tapyp halkyň arasynda aýdym aýdyp türkmen saz sungatynyň derejesini belende göterdi. Muny beýik şahyr belende göterdi. Ine Kerim aga eserlerine şeýle çemeleşýär. Kerim Gurbannepesowyň ýazan goşgulary barasynda aýdyp geçsek onuň “Ömrüme pent”, “Ömrümde bir gezek ýalan sözledim”, “Maňlaýyndan öp”, “Söýgi nam”, “Diýdile”, “Apat”, “Enäniň ýaş”, “Ýazmasy has agyr düşen goşg”, “Döwür şeýle döwü”, diýen ýaly goşgularyň “Taýmaz baba”, “Gumdan tapylan ýure”, “Aýal bagşy” diýen ýaly poemalaryň awtory. Ýene-de Kerim aga çagalar üçin niýetlenen “Ýalta we bagt”, “Maşgala we mekdep”, “Nazarjygyň piljagazy”, “Atalar we çagalar” diýen birnäçe kitaplary ýazyp galdyran. Ýazyjynyň tejribesi we edebiýat baradaky makalalary “Edebiýat we durmuş” kitabynda jemlenen. Şahyryň rusça neşir edilen dokuz kitaby bar. Tejende Kerim Gurbannepesowyň ady dakylan kitaphanada bardyr. Netije edip aýdanda Kerim Gurbannepesow galkynyş ýyllaryndan soňky döwürde türkmen şygryýetini täze basgançaga götermek ugrunda öz hyzmatyny görkezdi. Şahyryň ýagty talanty arkaly

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

türkmen lirikasyna, epiki şygyrýetine hut Kerim Gurbannepesowyň özüne mahsus aýratyn stil ornaşdy. Kerim Gurbannepesow bütin halkyň ýüregine, kalbyna ornan ajaýyp kitaplary häzirem biziň okyjylarymyzyň elinden düşenok. Şahyr hiç wagt biziň ýüregimizden çykamaz, oňa goýulýan sarpa gitdigiçe mowjar, ulalar.

Şygyrlaryň ýatda saklar nesilleň

Ýatlanarsyň mydam Kerim şahyrym

Adyňy ýadyndan çykarmaz iller

Ýatlanarsyň mydam Kerim şahyrym

Halkymyzyň iň söýgili şahyry Kerim Gurbannepesow halkymyzyň ýüreklerinde mydama ýaşayar, mydama ýatlanar.

Peýdalanylýan edebiýatlar:

1. Begmekow I., Rejepow P., Tuwakbaýew M. Türkmen edebiýaty. – Aşgabat, 2010.
2. Internet çeşmeleri.